

Per-Olof Mattsson

Vietnamrörelsen i Sverige – bokrecension

Kim Salomon:

*Rebeller i takt med tiden – FNL-rörelsen och 60-talets politiska ritualer*¹

Rabén Prisma 1996

Den breda ungdomsrörelse som växte fram under slutet av 60-talet fick ett av sina mest minnesvärda uttryck i Vietnam-rörelsen, eller De Förenade FNL-grupperna (DFFG). Det hör till sakernas ordning att tiden nu kommit även för DFFG att bli föremål för akademisk forskning.

Kim Salomon, historiker i Lund, har nu tagit itu med uppgiften. Han har själv inga mer omfattande erfarenheter av den rörelse han vill analysera. Inledningsvis kallar han sig själv för en tidsandans följeslagare eller en samtidens passagerare. Han befann sig kort sagt i rörelsens utkanter.

Om jag ska definiera min egen position i förhållande till Vietnam-rörelsen, så började mitt engagemang med anslutning till SSU efter den socialdemokratiska valframgången på hösten 1968. Efter mycket kort tid kom jag även i kontakt med DFFG och ville ansluta mig. På en direkt fråga om det var möjligt att vara ansluten till DFFG som SSU:are och fått ett nekande svar, lämnade jag utan tvekan SSU.

Under några år var jag aktiv i DFFG och rekryterades på ett tidigt stadium till KFML. Inledningen till mitt eget politiska engagemang bekräftar på ett slående sätt Salomons slutsatser. Redan 1970 började dock Stalin-kulten bli mer märkbar i KFML, och senare i KFML(r), vilket ledde till att jag och många med mig bröt med stalinismen och anslöt oss till den enda gruppen med anspråk på att vara trotskistisk, nämligen Revolutionära Marxisterna Förbund (RMF).

Tidsandan

Salomons analys av antiatomvapen-rörelsen och dess betydelse som startpunkt för den nya vänstern under 60-talet är trovärdig och övertygande. Några tillägg skulle dock kunna göras. Framför allt har Salomon glömt bort kampen mot apartheid-regimen i Sydafrika och medborgarrättsrörelsen i USA. De spelade båda en central roll för radikaliseringsen av många ungdomar.

Däremot har jag, och förhoppningsvis många andra som fortfarande är socialister, en hel del invändningar när det gäller tolkningen av rörelsen och dess politiska innehåll.

Oundvikligt

Ett vid det här laget klassiskt och närmast oundvikligt inslag i borgerlig forskning kring vänstern är vanföreställningarna om leninismen. Det märks att Salomon aldrig riktigt blev bekant med marxismens teorier. Han tror att leninismens kärna är att betrakta individen som passiv och styrd av mer eller mindre karismatiska ledare. Han har helt enkelt blandat ihop leninism och stalinism, eller den senares maoistiska inkarnation.

Salomon gör inte heller, vilket tyder på en mycket naiv politisk inställning, någon skillnad mellan stalinism och marxism respektive leninism. För honom representeras de senare av det som stalinisterna alltid kallat marxism-leninismen. Men hans analys av stalinismens förödande inflytande på DFFG är utan tvivel riktigt och betonar den informella, nästan dolda

¹ Boken finns nu på marxistarkivet: [Rebeller i takt med tiden](#)

kontroll som KFML utövade i DFFG från rörelsens början och fram till dess upplösning. Däremot har han dåliga kunskaper om konflikter och motsättningar inom rörelsen. Motsättningen till RMF och trotskismen i allmänhet saknas helt. Brytningen med r:arna får lite utrymme, liksom Förbundet Kommunisters roll i sammanhanget.

Enhetsfront

Det finns inte mycket att klaga på när det gäller Salomons teckning av tidsandan eller rörelsens rutiner och ritualer. Med stor sakkunnighet och kompetens beskriver Salomon den stora förändring som det svenska samhället genomgick mellan 1965, när de första Vietnamdemonstrationerna organiserades, och 1973, när medvetenheten om imperialismens härjningar var spridd i stora delar av befolkningen.

Den i DFFG så centrala enhetsfronts-taktiken hade mycket litet att göra med den taktik som utarbetades av Kommunistiska Internationalen i början av 20-talet, vilken Salomon inte verkar känna till. DFFG hämtade istället sina förebilder från stalinisternas folkfronts-politik under 30-talet. Men Salomons analys saknar den nödvändiga grunden i kommunismens historia och blandar ihop begreppen.

DFFG:s styrka var det s.k. basarbetet. Ingen i ledande ställning kunde dra sig undan basarbetet, dvs. insamlingen, som slutligen kom att inbringa över 8 miljoner kronor, eller försäljningen av Vietnambulletinen. Dess svaghet var stalinismen i dess maoistiska tappning. Regelbunden s.k. självkritik utövades av medlemmarna, något som Salomon helt riktigt påpekar tidigare bar namnet syndabekännelse. Många ungdomar, och även äldre, kom att väckas till politisk medvetenhet bara för att köra huvudet i stalinismens murar. Därför finns det en stor portion tragedi nedlagd i DFFG:s historia.

När han ska beskriva 30-talets folkfronter, påpekar Salomon felaktigt att dessa omfattade hela vänstern från radikala socialister till kommunister. Den verkliga bilden var snarare en allians mellan borgerliga krafter som av olika skäl var motståndare till fascismen och socialdemokrater och stalinister med målet att samtidigt besegra fascismen och rädda den borgerliga ordningen. Radikala socialister, för att inte tala om revolutionära socialister, trotskister och andra, återfanns snarare bland folkfronternas kritiker eller öppna motståndare.

Tragedi

Men trots maoismens tokigheter kom ändå rörelsen att medföra ett mentalt och intellektuellt uppvaknande för stora ungdomsgrupper. Den hämmades av sin stalinistiska ledning. Stalinismen var så dominerande inom vänstern, att inte ens de ungdomar som – i likhet med mig – kom att identifiera sig med Trotskijs kamp mot stalinismen var medvetna om den trotskistiska rörelsens heroiska roll i Indokina.² Det sistnämnda förefaller vara en väl förseglad hemlighet för Salomon.

Trots de allvarliga bristerna innehåller Salomons bok en hel del användbart material för den marxistiska analys av 60- och 70-talets vänster som så väl behövs.

---

² Om detta se Stig Eriksson: [Trotskism och stalinism i Indokina](#), Laurence Coates: [Historien om Vietnams trotskister](#), och [Mordet på Tha Thu Thâu](#) (intervjuer med Ho Chi Minh).